

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Örgütlenmeye Yönelik Tutumları: Uşak İli Örneği^(*)

Özgür Baysal
Uşak Malkoçoğlu İlköğretim Okulu

Lütfullah Türkmen
Cemil Yücel
Uşak Üniversitesi

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin mesleki örgütlenmeye ilişkin tutumlarını belirlemektir. Çalışmanın örneklemini Uşak il, ilçe merkezi ve köylerinde görev yapan 286 sınıf öğretmeni ve 59 müdürü ve müdür yardımcısı oluşturmuştur. Sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinin mesleki örgütlenmeye ilişkin tutumları cinsiyet, kıdem, görev özellikleri ve eğitim durumları gibi faktörlere göre incelenmiştir. Öğretmenlerin ve yöneticilerin mesleki örgütlenme; üye olma nedenleri, üye olmama nedenleri, sendika seçimini etkileyen faktörler ve mesleki örgütlerden beklentileriyle ilgili görüşleri de ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Daha sonra öğretmenlerin mesleki örgütlenmeyle ilgili tutumları bağımsız değişkenlere göre (cinsiyet, kıdem, branş gibi) t-testi ve varyans analiziyle test edilmiştir. Verilerin analizi sonucu öğretmen ve yöneticilerin tutumlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı, kıdem yılı, görev özelliklerine ve eğitim durumlarına göre mesleki örgütlenme tutumlarının farklı olduğu görülmüştür. Özellikle öğretmen ve yöneticilerin kıdemleri arttıkça sendikalara karşı tutumları da olumsuzlaşma eğilimi göstermiştir.

Anahtar sözcükler: *Sınıf öğretmenliği, mesleki örgütlenme, öğretmen sendikaları*

^(*)27-29 Nisan 2007 tarihinde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından düzenlenen 6. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

Atıf için/Please cite as:

Baysal, Ö., Türkmen, L., & Yücel, C. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin mesleki örgütlenmeye yönelik tutumları: Uşak ili örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 16(3), 329-352.

Elementary School Teachers' Attitudes Toward Unions: Sample of Uşak Province

Background. A person has to work at least for daily needs in the life. On the other hand, during the working life, a person wants to be treated respectfully by the others as well as to get a social status (Tok, 1996). Human being as a social entity tends to live in social groups in which every person has a social function. In today's societies, people need support in solving problems emanating from some strong social organizations like political, religious, or professional entities (Bursalıoğlu, 1991, 53). As a result, the varieties and numbers of professional organizations or unions show an increasing tendency toward becoming power player in the society.

Teaching earned its legal professional status in 1924 with the secondary school teachers' law. Later on, Basic National Education Law identified teaching as a profession in 1973. These laws classified teachers under civil servant class as well as describing their duties in schools. In passing years, the social status of teachers has declined in Turkey. A research conducted by Boyacı (1994) 87% of teachers support the teacher unions but the percentage of active members teachers to the unions is around 32%. When this percentage is compared to the percentage of teachers supporting the unions, it could be said that this is less than expected. According to the data provided by the provincial education directorate, in the province of Uşak, the number of teachers and other workers working in schools was 3850 during 2005-2006 school year. The number of teachers who are the members of unions in Uşak Province was 2255 and their percentage was around 58.5% which was higher than the national average of 32%. This discrepancy and a relatively low membership in teacher unions provides a rational for examining teachers' attitudes towards unions.

Purpose. The purpose of this research was to explore the attitudes of the elementary school teachers and school administrators (principal and assistant principals) toward teacher unions.

Method. The population of this study consists of the classroom teachers and administrators who were working in primary schools of the province of Uşak. The sample of the study selected with stratified sampling method and consisted of 286 elementary school teachers and 59 administrators in Uşak. To collect the data related to the attitudes toward teacher unions, a pilot study was conducted. In the pilot study, open-ended questions related to unions were asked to 50 teachers. Based on responses a Likert-type survey instrument was employed to those teachers. In the final phase, after some item analyses, the instrument was finalized containing 35 statements

and five-sub-scales. Statistically, the reliability of the scale was found 0.91 as the Cronbach α co-efficient. Independent t-test and one-way variance of analysis was used to test the null hypothesis of the study and the Tukey's b test was employed for post-hoc comparisons.

Results and discussion. Some of the most important reasons that teachers establish teacher unions are seem to be the protection of teacher rights and finding some solutions that they have been confronted in their working environments. Teachers report that political or ideological orientation of teacher unions, which function like agencies of political parties, negatively effect their membership decision in unions. Their expectations from teacher unions show variations but the most important one is to have a voice in decisions related to educational and legal rights issues. The attitudes of teachers based on the genders do not show any significant differences but the attitudes of male teachers toward teacher unions are slightly more positive than those of female teachers. Teacher attitudes toward teacher unions reveal significant difference based on the number of years that teachers taught in schools. Teachers who have one to five years teaching experience have the highest positive attitudinal mean average and the lowest attitudinal mean group belongs to the teachers who have more than 20 years teaching in schools. The attitudes toward teacher unions do not indicate any significant difference based on whether they are teachers or school administrators while teachers' attitudes toward teacher unions are higher than school administrators' attitudes. The attitudes of teachers and school administrators differ based on the school they graduated from. Teachers with a bachelor degree have the most positive attitudes when they were compared to the other teachers not graduated from a university affiliated colleges.

Although teachers strongly support the teacher unions, they seem to be reluctant to be a member of teacher unions. Like previous studies (Boyacı, 1994), in our study elementary school teachers and school administrators also support teacher unions and they believe that teachers have to join professional organizations to protect their rights and to get support in judicial matters. On the other hand, the percentage of teachers who are the members of unions is not more than 55 percent despite no legal restrictions on membership. One of the reasons why teachers do not want to be a member of the unions could be explained through the relationships between teacher unions and political parties. In the future studies, the reasons behind why teachers are reluctant to be a member of teacher unions needs to be deeply studied and clearly explained with all aspects.

Keywords: *Classroom teachers, professional organizations, teacher unions.*

Kişi başına düşen milli gelir, okuryazarlık oranları gibi göstergelerin yanı sıra, kişi başına düşen eğitim yılı miktarı da başlıca kalkınmışlık düzeyi göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Günümüzde eğitim, bireylerin ve milletin mutluluğunu sağlamak için geçerli bir araç olarak kullanılmakta, gittikçe önem ve güç kazanmaktadır. Eğitimde en önemli insan unsurlarından birisi de öğretmenlerdir. Ülkemizde 2008–2009 öğretim yılı itibarıyla, 453.318'i ilköğretimde olmak üzere, toplam 757.277 öğretmen görev yapmaktadır (MEB, 2009). Bu sayının en son öğretmen alımlarıyla birlikte 800 binlere doğru yaklaştığı tahmin edilmektedir. Öğretmenlik mesleği geçmişten günümüze kimi zaman hem eğitim açısından hem de toplumdaki gördüğü saygınlık ve gelir düzeyleri açısından inişler çıkışlar göstermiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin saygınlıklarını kaybetmeleri, özlük haklarında kazanımlar sağlamak istemeleri, meslek içinde yaşadıkları sorunlar, öğretmenler arasında dayanışma ve örgütlenmeyi zorunlu hale getirmiştir. Ayrıca gelişmiş ülkelerde görülen bir başka durum ise gelişmişliğe paralel olarak sivil toplum kuruluşlarının etkisi, katkısının arttığı görülmektedir. Bunun yanında mesleki kitle olarak en büyük kamu çalışanlarını oluşturan öğretmenlerin ve öğretmenler içerisinde en büyük orana sahip olan sınıf öğretmenlerinin örgütlenme tutumları ve yaklaşımlarının bilinmesi önem arz etmektedir.

Teorik Çerçeve

Bireylerin çalışma dünyasında elde etmek istedikleri statü ve başkaları tarafından değer verilme gereksinmesi, sosyal yapı içinde saygınlık kazanma güdüsüyle birleşir ve sosyal rolünü etkiler (Tok, 1996). İnsanlar sosyal bir varlık oldukları için topluluk halinde yaşamaktadırlar. Bu topluluk içerisinde de üstlendikleri sosyal rolleri bulunmaktadır. Toplum içerisinde yaşama, işbölümünü ve örgütlülüğü zorunlu kılmaktadır. Toplumsal gereksinimlerin ve sorunların pek çoğu, birden çok kişinin bir araya gelip güçlerini birleştirerek, gereksinmeyi karşılamak, sorunu çözmek için uğraşmayı gerektirdiğinden, toplumsal eylemler artık genellikle ekonomik, politik, dinsel ve mesleki eksenler etrafında düzenlenmiş güçlü grupların etkileri sonucunda meydana gelmektedir (Bursalıoğlu, 1991). Buna bağlı olarak toplumsal birimlerin sayısı ve türü artmaktadır. Bu toplumsal gereksinmeyi karşılamak ya da mesleki sorunları çözmek için bir araya gelen insanların kendi aralarında örgütlenerek iş bölümü yapmaları gerekir.

Bir örgütün toplumsal olabilmesi için toplum içinde yerleşmiş olması, halka açık olması ve toplumun bir kesimince ürünlerinin kullanılabilir olması gerekir. Toplumsal gereksinmelerin karşılanması, toplumsal sorunların çözülmesi zorunluluğu, insanı öbür toplum üyeleriyle işbirliği yapmaya

zorlamaktadır. Bu zorlamanın doğal sonucu olarak da toplumda örgütler ortaya çıkmıştır. Toplumsal bir olay olan örgütlenme, toplumların var olduğu günden beri sürüp gelmektedir. Toplumsal kuramların olgusu olan toplumsal birimlerin tümü de bir örgütlenme sonucu ortaya çıkmıştır (Aslan, 1990). Türkiye’de kamu da çalışan devlet memurlarına sendikal örgütlenme hakkı verme bakımından birçok ülkenin gerisinde kalmış, ancak son zamanlarda kamu çalışanlarına sendika hakkı verilmiş ve gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır (Yokuş, 2000).

Öğretmenlik mesleği toplum ve millet açısından çok önemlidir. Çünkü öğretmen birinci olarak; okulda kültürel mirası aktarabilir. Bu da toplumun bütünlüğünün korunmasına yardımcı olur. İkincisi; öğrencilerin toplumsallaşmasını sağlar. Öğrenci toplumun bir üyesi olduğunu anlar, onun maddi manevi öğelerini öğrenir ve benimser. Üçüncüsü de; toplum kültürünü geliştirecek bireyler yetiştirir (Büyükkaragöz ve Kesici, 1998). Öğretmenliğin bir meslek olarak kabul edilişi; 13 Mart 1924 tarih ve 439 sayılı Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu’nun 1. maddesinde “Muallimlik devletin umumi hizmetlerinden talim ve terbiye vazifesini üzerine alan müstakil sınıf ve derecelere ayrılan bir meslektir.” denilerek ortaya konmuştur (Orhan, 1999, 3). Yine 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nun 43. maddesinde de öğretmenliğin bir meslek olduğu şöyle tanımlanmıştır; “Öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir.” Görüldüğü gibi öğretmenlik kanunlar çerçevesinde açık bir şekilde tanımlanmasına rağmen günümüzde kimlerin öğretmen olabileceği sorusunun cevabı tam verilememekte ve neredeyse lisans düzeyindeki her üniversite mezunu kendini birer öğretmen adayı olarak görebilmektedir.

Öğretmenlerin toplumumuzdaki rolü artmakla beraber, statüsünün düşmesinin nedenleri arasında, etkili ve katılımının yüksek olduğu bir meslek örgütüne sahip olamamalarının geldiği söylenebilir. Meslekleşmenin göstergelerinden birisi de “meslek kuruluşları”dır. Kendi üyelerinin çıkarlarını, haklarını korumak ve sorunlarını dile getirmek için organize olan meslek kuruluşları, öğretmenler için de söz konusudur (Tezcan, 1988, 344).

Öğretmenlerin mesleki örgütlenmesine ilişkin bugüne kadar birçok çalışma yapılmıştır. Öğretmenlerin örgütlenme ve örgütlenmeme nedenleri, öğretmenlerin sendika seçimini etkileyen faktörler ve bu sendikalardan beklentileri gibi konuları içeren alanyazındaki çalışmalara baktığımızda öğretmenlerin mesleki örgütlenme durumu ortaya çıkmaktadır.

Jessup (1978) tarafından öğretmenlerin örgütlenmesi ile ilgili yapılan çalışmada, öğretmenlerin sendikalara üye olma sebeplerinin eğitim hizmetlerini

geliştirmek istemekten kaynaklandığı belirtilmektedir. Örgütlere üye olmanın eğitimde karar vermeye katılımı artırdığı düşünülmektedir.

Hoxby'e (1996) göre öğretmenlerin sendikalara üye olmalarında iki ana etken vardır. İlk olarak öğretmenlerde aileler gibi öğrenci başarısını artırmak istemektedirler. Ancak, öğrenci başarısını sağlamada öğretmenlerin uygun çıktıları almaları için doğru bilgilere sahip olmaları gerekmektedir. Sendika üyelikleri, öğretmenlere bu çıktıları almaları için ortak ses çıkartabilmelerini sağlamaktadır. İkinci etken ise ailelerden ve okul yönetiminden farklı olarak öğretmenler daha iyi ücret almak ve daha iyi şartlara sahip olmak için bu örgütlere girmek istemektedirler (Loveless, 2000).

Bascia (2000) tarafından mesleki gelişim ve eğitim sendikaları arasındaki ilişki üzerine Amerika ve Kanada'da yapılan çalışmada, her iki ülkede de farklı uygulamalar olmasına rağmen eğitim örgütlerinin eğitim sorunlarını çözmede önemli bir rol oynadığı üzerinde durulmuştur. Bu ülkelerdeki ekonomik yayılımın eğitim örgütleri üzerinde farklı politik etkiler yaratmasını sağladığı belirtilmektedir. Çalışma sonucunda, mesleki gelişimin Kuzey Amerika'daki eğitim örgütleri üzerinde önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir.

Türkiye'deki duruma baktığımızda bazı farklılıklar görülmektedir. Sarpkaya (2005) tarafından yapılan çalışmada, herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenlerin, üye olmayı düşündükleri sendikaları seçerken göz önüne aldıkları kriterler önem sırasına göre şu şekilde sıralanmaktadır; sendikaların demokratik yaşamın bir parçası olmaları ve sendikalaşmanın gerekliliği, sendikaların yakın oldukları ve destekledikleri siyasi, ideolojik görüşler, tercih ettikleri sendikaların iş güvencelerini daha iyi sağlayacağını düşünmeleri, maddi çıkarlarını savunacağını düşünmeleri ve etkinliklerini beğenmeleri. Sendikaların öğretmenlere vaat ettikleri arasında en önemlilerden biri olarak mesleki gelişime katkıda bulunma ise öğretmenler tarafından etkili bir tercih sebebi olarak nitelendirilmemiştir. Bu durumun öğretmenlerin hiçbir sendikaların mesleki gelişime katkı sağlamayacağına inanmalarından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Sarpkaya'nın (2005) araştırmasında hiçbir sendikaya üye olmayan öğretmenlerin sendikaya üye olmama nedenleri ise iki noktada toplanmaktadır. Bunlardan ilki sendikaların kişisel çıkarlar için kullanıldığı düşüncesi diğeri ise geçmişteki sendikal etkinliklerde yanlışlıkların olduğu düşüncesi. Bu iki noktanın öğretmenler üzerinde "çok etkili" olduğu Sarpkaya'nın araştırması sonucunda tespit edilmektedir.

Boyacı (1994) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%87) örgütlenmeden yana olduğu, ancak örgütlü öğretmen oranının az (%33,2) olduğu görülmektedir. Buradan öğretmenlerin

örgütlenmeden yana istekli olmalarına rağmen, şu an için örgütlenmeden uzak durmayı yeğledikleri sonucunu çıkarmak mümkündür. Ayrıca, ekonomik ve sosyal sorunlarının her geçen gün artmasına rağmen, özellikle kadın öğretmenler örgütlenmeye yeterli ilgiyi göstermemektedirler. Örgütlü erkek öğretmen oranı %47 iken, bu oran kadınlarda %22'dir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 15.05.2006 tarihli tebliğine göre 725048 Eğitim çalışanından 347321'i mesleki bir örgüte üye durumdadır. Bu üye sayısı %47,9 gibi bir oranı göstermektedir. Eğitim çalışanlarının yarısından fazlası herhangi bir mesleki örgüte üye olmamışlardır.

Uşak İli'ndeki duruma baktığımızda ise, 2005–2006 öğretim yılında Uşak'ta; ilköğretim, ortaöğretim, genel idare hizmetleri ve yardımcı hizmetler sınıfında toplam 3850 eğitim çalışanı görev yapmıştır. 17 Mayıs 2006 tarihinde sendika başkanlarının bir araya gelerek imzaladıkları mutabakat formuna göre toplamda 2255 eğitim çalışanı sendikalara üye olmuştur. Sendikalı personel sayısı %58,6 gibi bir oranla Türkiye ortalamasının üzerindedir. Örgütlenme açısından Uşak diğer illere göre daha üst seviyelerdedir.

Diğer taraftan öğretmenlerin mesleki örgütlenmeleri çok güncel ve çoğu zaman da kamuoyunu meşgul eden bir alan olsa da, konunun çok da fazla araştırmacılar tarafından yeterince araştırıldığı söylenemez. Buna bağlı olarak öğretmenlerin örgütlenmesini irdelleyen çok fazla çalışmaya ulaşılamamıştır. Ayrıca öğretmenlerin legal anlamda sendikal olarak mesleki örgütlenmeleri geçmişte bazı dönemlerde serbest bırakılmış veya izin verilmiş olsa da bu süreç ancak 2000'li yıllarda devlet memurlarının sendikalara üye olabilmelerine ve kurmalarına izin veren anayasa değişikliği ve kanunlarda yapılan değişikliklerle ivme kazanmış bir süreçtir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmenleri ve yöneticilerin sosyal gereksinimlerini karşılamak ve özlük haklarını korunmak açısından kurdukları mesleki örgütlere karşı tutumlarını ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın amacına ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenleri ve yöneticiler örgütlenmeye karşı nasıl bakmaktadırlar?
2. Sınıf öğretmenleri ve yöneticiler neden örgütlenmektedirler?
3. Sınıf öğretmenleri ve yöneticilerdeki örgütlenmeye karşı olumsuz görüşleri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerin meslek örgütlerinden beklentileri nelerdir?

5. Sınıf Öğretmenleri ve yöneticilerin örgütlenmeyle ilgili görüşleri;
 - a- Cinsiyet,
 - b- Kıdem,
 - c- Görev özelliklerine,
 - d- Eğitim durumlarına göre farklı mıdır?

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve çözümlenmesi konuları ele alınmıştır.

Araştırmanın evreni, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı, Uşak il merkezinde ve il sınırları içinde bulunan beş ilçede 2005–2006 öğretim yılında resmi ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri ve okul yöneticilerinden oluşmuştur. Uşak İl Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Bürosu'ndan Haziran 2006'da alınan sayılara göre Uşak İlinde İlköğretimde 1950'i öğretmen 138 yönetici görev yapmaktadır. Uşak ili ve ilçelerinde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinden, araştırmada ele alınan problemlere ışık tutacak verilerin sağlanmasını mümkün kılacak ve evreni temsil edecek şekilde, her ilçeden örnekleme alınması gereken sınıf öğretmeni ve yöneticiler belirlenmiştir. Rastgele örneklem yöntemiyle örnekleme girecek okullar ve öğretmenler belirlenmiştir. Örneklem toplam 380 denekten oluşmuş, fakat veri toplama aracının hatalı doldurulması, geri teslim edilmemesi gibi nedenlerden dolayı, 345 anket değerlendirmeye alınmıştır. Katılımcıların 286'sı öğretmen, 59'u müdür ve müdür yardımcılarında oluşmaktadır.

Araştırma tarama modelinde olup, konu ile ilgili kaynak taraması yapıldıktan sonra, buradan elde edilen bilgiler doğrultusunda, öncelikle açık uçlu sorularla ölçme aracıyla kullanacak soruların öğretmenler tarafından oluşturulması sağlanmıştır. Bu ön anket çalışması 50 sınıf öğretmeni ve yönetici üzerinde uygulanmış ve elde edilen görüşler doğrultusunda veri toplama aracı geliştirilmiştir.

Sınıf öğretmeni ve yöneticilere uygulanan ölçme aracı sonucunda elde edilen bilgiler, SPSS programına işlenerek istatistikî analizlerine başlanmıştır. Öncelikle araştırmada kullanılan Likert tipi sorular geçerlik için önce uzman görüşüne başvurulmuş daha sonra da faktör analizine tabi tutularak soruların ölçebileceği boyutlar ortaya çıkarılmıştır. Güvenirlik ve faktör analizi sonucu başlangıçta 50 madde olan ölçme aracıdaki madde sayısı 35'e düşürülmüştür. Ölçeğin en son haliyle Cronbach (∞) güvenirlilik katsayısının 0,91 olduğu görülmüştür. Ölçme aracıyla ilgili boyutlar aşağıdaki tabloda verilmiştir. Verilerin analizi sırasında öğretmenlerin her bir soru veya ifadeye yönelik

tutumları ve görüşleri tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3) katılmıyorum (2) ve kesinlikle katılmıyorum (1) seçenekleri arasında değişmiş ve puanlanmıştır. Verilerin analizi sırasında öğretmenlerin ve yöneticilerin mesleki örgütlenmeye yönelik görüşleri genel boyutta ve faktör analizi sonucu oluşan alt boyutlara ve alt boyutları oluşturan soru maddelerine göre puanların ortalamaları alınarak hesaplanmıştır. Daha sonra hem genel boyut hem de alt boyutlar açısından araştırmamızın bağımsız değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermedikleri bağımsız t-testi veya tek faktörlü varyans analiziyle 0.05 anlamlılık derecesinde test edilmiştir. Aşağıdaki tabloda faktör analizi sonucu oluşan alt boyutlar ve soru numaraları gösterilmektedir.

Tablo 1.

Faktör Analizi Sonucunda Oluşan Boyutlar ve Soruların Bu Boyutlara Dağılımı

Alt problemlerin kapsadığı boyutlar	Boyutların kapsadığı sorular
Öğretmenlerin örgütlenme nedenleri	1, 2, 3, 4, 5
Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri	6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20
Öğretmenlerin sendika seçimini etkileyen faktörler	21, 22, 23, 24, 25
Öğretmenlerin sendikalardan beklentileri	26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35

Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin ve yöneticilerin mesleki örgütlere (sendikalara) üye olma durumları ve örgütlenmeyle ilgili olarak bazı değişkenler açısından (cinsiyet, kıdem, görev şekli, mezun olunan okul, kıdem gibi) sınıf öğretmeni ve yöneticilerin görüşleri verilmiş ve karşılaştırılmıştır. Öncelikle araştırma sorularıyla ilgili bulgulara geçmeden önce örneklekimizle ilgili araştırmanın bulguları frekans ve yüzdeler olarak aşağıda verilmiştir.

Araştırmaya 134 (%38.8) kadın ve 211 (%61.2) erkek olmak üzere toplam 345 sınıf öğretmeni ve yönetici katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 286'sı (%82.9) sınıf öğretmeni, 59'u (%17.1) yöneticidir. 59 yöneticiden sadece 6'sının kadın yönetici olması okullarda yönetim görevini yürütenlerin büyük bölümünün erkekler olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan araştırmaya katılan 345 öğretmen ve yöneticinin 200'ü (%58) sendikalara üyedirler ve kalan 145 (%42) öğretmen ve yönetici sendikalara üye değildirler. Sendikalara üye olan 200 öğretmen ve yöneticinin 52'si (%26)

kadın, 148'i (%74) erkektir. Sendikalara üye olan öğretmenlerden 40'ı (%20) yönetici 160'ı (%80) ise sınıf öğretmendir. Yönetici konumunda olan öğretmenlerin %67'si sendikalara üye geri kalan %33'ü üye değildir. Sendikalara üye olan 200 öğretmen ve yöneticiden 118'i (%59) sendikalar kanunu çıkmadan önce mesleki örgütlere üye olmuşlar, geri kalan 82'si (%41) sendikalar kanunu çıktıktan sonra üye olmuştur.

Kadın yöneticilerin %66.7'si örgütlenmemişken; erkek yöneticilerde ise bu oran %28.3'tür. Öğretmenlerde de benzer durum söz konusudur araştırmaya katılan 134 kadından %61.2'si herhangi bir mesleki örgüte üye değildir. Erkeklerde ise bu oran %29.9'dur.

Bu bölümde araştırma soruları sırasıyla cevaplandırılmaya çalışılacaktır. Aynı zamanda her bir araştırma sorusu, ölçme aracının alt boyutları açısından da değerlendirilecektir. Öncelikle her bir alt boyutta bulunan sorularla ilgili sınıf öğretmeni ve yöneticilerin vermiş oldukları cevaplar beş üzerinden değerlendirilmiş ve her bir soru maddesinin ortalamasıyla standart sapması verilmiştir. Ortalama beşe ne kadar yakın ise sınıf öğretmeni ve yöneticiler adı geçen soru maddesine kuvvetli bir şekilde katılmaktalar beşten ne kadar uzak ise soru maddesine daha düşük bir oranda katılmaktadırlar.

Oluşan tüm boyutları cinsiyet, kıdem, görev özellikleri ve eğitim durumlarına göre karşılaştırdığımızda, tümünde genel boyutun ortalaması 3.85'ten aşağı düşmemektedir. Buradan da öğretmen ve yöneticilerin örgütlenmeyle ilgili olarak olumlu bir görüşe sahip oldukları sonucuna varılabilir. Tablo 2'de öğretmenlerin sendika seçimini etkileyen faktörlerle ilgili tanımsal istatistikî veriler sunulmuştur.

Tablo 2.

Sınıf Öğretmenleri ve Yöneticilerin Sendika Seçimini Etkileyen Faktörler (N = 345)

Sizce öğretmenler mesleki örgütlere neye göre üye olmaktadır?	\bar{x}	S
Öğretmen örgütünün siyasi düşüncesine göre	4.27	.97
Öğretmen örgütünün siyasi iktidara yakınlığına göre	4.22	.99
Öğretmen örgütünün çalışmalarına göre	3.77	1.14
Öğretmen örgütünün üyeleri arasında yardımlaşmasına göre	3.48	1.22
Öğretmen örgütünün üye sayısına göre	3.47	1.22

Tablo 3.

Sınıf Öğretmenleri ve Yöneticilerin Örgütlenme Nedenleri (N = 345)

Sizce öğretmenler neden örgütlenmelidir?	\bar{x}	S
Özlük haklarında kazanımlar elde etmek için örgütlenmelidir.	4.51	.67
Eğitim sisteminin sorunlarına çözüm bulmada söz sahibi olmak için örgütlenmelidir.	4.46	.78
Haklarının savunulması için örgütlenmelidir.	4.46	.79
Demokratik toplum olabilmek için örgütlenmelidir.	4.43	.73
Yardıma ihtiyaç duyan meslektaşlarına yardım edebilmek için örgütlenmelidir.	3.95	.98

Tablo 3'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri ve yöneticiler öncelikle özlük haklarında kazanımlar elde etmek ve eğitim sorunlarında söz sahibi olabilmek için örgütlendiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğretmenlerde sendikalara karşı oluşan en önemli olumsuz görüş öğretmen örgütleri siyasi olarak bölündüğünden, her gelen iktidar kendisine yakın bir sendikayı kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı etmesi düşüncesidir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı bu görüşü desteklemekte ve sendikalaşmama nedeni olarak öğretmen sendikalarının siyasi görüşlere göre yapılanmasını neden olarak göstermektedir.

Sınıf Öğretmenlerinin ve yöneticilerin meslek örgütlerinden beklentileri nelerdir? Bu beklentiler noktasında meslek örgütleri tüm öğretmenleri üye yapabilmek için neler yapmalıdır? Konuyla ilgili öğretmenlerin görüşleri ve Tablo 5'te verilmiştir. Öğretmen ve yöneticiler üye oldukları veya olmayı düşündükleri mesleki örgütlerden öncelikle eğitimle ilgili kararlarda söz sahibi olmasını, her zaman gelişmeye ve değişmeye açık olmasını ve bireysel hukuk mücadelelerinde kendilerine destek olunmasını beklemektedirler.

Araştırmanın bundan sonraki kısmında ise öğretmenlerin örgütlenmeye ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular sunulmuştur.

Sınıf öğretmenleri ve yöneticilerin örgütlenmeyle ilgili görüşlerinin cinsiyete göre farklılığına ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 4.

Sınıf Öğretmenleri ve Yöneticilerin Örgütlenmeme Nedenleri (N = 345)

Sizce öğretmenler neden örgütlenmemelidir?	\bar{x}	S
Öğretmen örgütleri siyasi olarak bölündüğünden, her gelen iktidar kendisine yakın bir sendikayı kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı ettiği için	4.31	.95
Öğretmen örgütleri siyasi fikirlere göre ayrıldığı için	4.06	1.06
Öğretmen örgütleri ülke meselelerine sahip çıkma hususunda ortak bir iradede birleşemedikleri için	4.04	1.04
Öğretmen örgütleri eğitimle ilgili bir düzenleme önerirken, bilimsel verilerin sonuçlarından çok kendi siyasi görüşlerine göre önerdikleri için	4.01	1.05
Öğretmen örgütlerinin yöneticileri üyelerini sadece üye etme aşamasında tanımaktadırlar, daha sonra ne arayıp ne de fikir alma bazında gerekli diyalogu kurmadıkları için	3.97	1.13
Öğretmen örgütlerinin yöneticileri sendikacılığı bir hak arama mücadelesi yeri olarak değil de bir getirim kapısı olarak gördükleri için	3.89	1.19
Öğretmen örgütleri çıkar gruplarının elinde olduğu için	3.87	1.13
Öğretmen örgütleri kendi içinde bir sendika ağalığı oluşturduğu için	3.80	1.13
Öğretmen örgütleri ülkenin eğitim meseleleri konusunda yeterince fikir ve proje üretmediği için	3.76	1.103
Mevcut öğretmen örgütleri samimi olmadıkları için	3.72	1.15
Öğretmenler sendikalarda yeterince söz sahibi olmadıkları için	3.72	1.08
Demokratik bir öğretmen örgütü bulunmadığı için	3.59	1.15
Öğretmen örgütlerinin ülkenin eğitim sorunları hakkında vermiş olduğu tepkiler yetersiz olduğu için	3.58	1.11
Öğretmen örgütleri üyelerinin maaşlarından yaptığı kesintiden başka bir şeyle ilgilenmedikleri için	3.42	1.17
Öğretmenlik kutsal bir meslektir, örgütlenmeden de özlük haklarının sağlanması gerektiği için	3.34	1.21

Tablo 5.

Sınıf Öğretmenleri ve Yöneticilerin Sendikalardan Beklentileri (N = 345)

Üye olduğunuz veya olacağınız öğretmen örgütünden neler beklersiniz?	\bar{x}	S
Öğretmen örgütleri eğitimle ilgili kararlarda söz sahibi olmalıdır.	4.63	.64
Öğretmen örgütleri her zaman gelişmeye ve değişmeye açık olmalıdır.	4.63	.61
Öğretmen örgütleri üyelerinin bireysel hukuk mücadelelerinde onlara yeterli desteği sağlamalıdır.	4.62	.68
Öğretmen örgütleri tüm üyelerinin katılımını sağlayan demokratik bir açılım sağlamalıdır.	4.59	.71
Öğretmen örgütleri sadece kendi üyelerinin değil de tüm eğitim çalışanlarının sorunlarına çözüm bulma konusunda mücadele etmelidir.	4.57	.73
Öğretmen örgütleri üyeleri arasında birlik ve bütünlüğü sağlamaya yönelik aktiviteler yapmalıdır.	4.57	.67
Öğretmen örgütleri bilime katkı sağlamak amacıyla seminer, panel, bilgi şöleni vb. düzenlemelidir.	4.53	.71
Öğretmen örgütleri eğitim çalışanlarını bilgilendirmeye yönelik yeterli düzeyde yayın yapmalıdır.	4.47	.78
Öğretmen örgütleri üyelerini sosyal ve kültürel yönden eğitmelidir.	4.45	.79
Öğretmen örgütleri üyelerinin psikolojik yönden de rahatlamaları için üyelerine yönelik çeşitli tatil ve gezi alternatifleri sunmalıdır.	4.42	.83

Araştırmaya 134 kadın 211 erkek sınıf öğretmeni ve yönetici katılmıştır. Cinsiyet açısından öğretmen ve yöneticilerin görüşlerinin farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analiziyle incelenmiştir. Öğretmenlerin ve yöneticilerin öğretmenlerin örgütlenmesiyle ilgili görüşleri cinsiyete göre $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Tabloda da görüldüğü gibi, ortalama değerler üzerinden değerlendirildiğinde, öğretmenlerin örgütlenmesine ilişkin kadın ve erkeklerin görüşleri birbirlerine oldukça yakın çıkmıştır.

Tablo 6.

Öğretmen ve Yöneticilerin Örgütlenmeyle İlgili Görüşlerinin Cinsiyet Açısından Tek Faktörlü Varyans Analiziyle Karşılaştırılması

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{x}	S	Sd	F	p
Genel boyut	Kadın	134	3.82	.53	1, 343	.73	.39
	Erkek	211	3.87	.56			
	Toplam	345	3.85	.55			
Öğretmenlerin örgütlenme nedenleri	Kadın	134	3.88	.84	1, 343	.19	.66
	Erkek	211	3.92	.85			
	Toplam	345	3.91	.84			
Öğretmenlerin sendika seçimini etkileyen faktörler	Kadın	134	4.48	.62	1, 343	2.84	.09
	Erkek	211	4.59	.54			
	Toplam	345	4.54	.57			
Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri	Kadın	134	3.50	.79	1, 343	.50	.48
	Erkek	211	3.57	.82			
	Toplam	345	3.54	.81			
Öğretmenlerin sendikalardan beklentiler	Kadın	134	3.92	.64	1, 343	1.92	.17
	Erkek	211	4.02	.66			
	Toplam	345	3.99	.65			

Sınıf öğretmenleri ve yöneticilerin örgütlenmeyle ilgili görüşleri kıdem yıllarına göre farklılık gösterip göstermediği Tablo 7’de verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin yaklaşık üçte birini (%29.9) 6-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenler oluşturmaktadır. Yöneticilerin dörtte biri ise (%25.4) 21-25 yıl arasında kıdeme sahiptirler. 26 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin çoğunluğu (%61.1) yöneticilik yapmaktadırlar. Genel ortalama 3.85 civarındadır. Bu ortalama sonuca bakılarak öğretmenlerin örgütlenmeyle ilgili olumlu bir görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Tabloda görüldüğü gibi genel boyutta öğretmenlerin kıdemlerine göre $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Değerlerin karşılaştırılması sonucunda ortalamanın üstünde olan 1-5 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenler ve 6-10 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenler sendikalara daha olumlu bakmaktadırlar. Alt boyutlar açısından da bazı alt boyutlarda anlamlı farklılıklar bulunmuştur, bunlar ise sendikalaşmayı itici nedenler, örgütlenme ve örgütlenmeme nedenleridir.

Tablo 7.
Öğretmen ve Yöneticilerin Örgütlenmeyle İlgili Görüşlerinin Kıdem Yılı Açısından Tek Faktörlü Varyans Analiziyle Karşılaştırılması

Boyutlar	Kıdemi	N	\bar{x}	S	Sd	F	p
Genel boyut	1-5 yıl	53	4.05	.49	5,339	3.31	.01
	6-10 yıl	103	3.93	.56			
	11-15 yıl	64	3.77	.52			
	16-20 yıl	57	3.76	.54			
	21-25 yıl	33	3.70	.64			
	26 yıl ve üstü	35	3.73	.47			
	Toplam	345	3.85	.55			
Öğretmenlerin örgütlenme nedenleri	1-5 yıl	53	4.18	.69	5,339	4.43	.00
	6-10 yıl	103	4.09	.79			
	11-15 yıl	64	3.83	.77			
	16-20 yıl	57	3.73	.86			
	21-25 yıl	33	3.73	1.10			
	26 yıl ve üstü	35	3.55	.84			
	Toplam	345	3.91	.84			
Öğretmenlerin sendika seçimini etkileyen faktörler	1-5 yıl	53	4.52	.55	5,339	.20	.96
	6-10 yıl	103	4.57	.54			
	11-15 yıl	64	4.56	.62			
	16-20 yıl	57	4.51	.68			
	21-25 yıl	33	4.60	.56			
	26 yıl ve üstü	35	4.49	.43			
	Toplam	345	4.54	.57			
Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri	1-5 yıl	53	3.81	.55	5,339	4.52	.00
	6-10 yıl	103	3.71	.71			
	11-15 yıl	64	3.36	.85			
	16-20 yıl	57	3.34	.96			
	21-25 yıl	33	3.26	1.11			
	26 yıl ve üstü	35	3.57	.46			
	Toplam	345	3.54	.81			
Öğretmenlerin sendikalardan beklentileri	1-5 yıl	53	4.12	.56	5,339	1.15	.33
	6-10 yıl	103	3.93	.69			
	11-15 yıl	64	4.05	.59			
	16-20 yıl	57	4.02	.69			
	21-25 yıl	33	3.94	.74			
	26 yıl ve üstü	35	3.83	.63			
	Toplam	345	3.99	.65			

Sınıf öğretmenleri ve yöneticilerin örgütlenmeyle ilgili görüşleri görev özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin varyans analizi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir. Öğretmen ve yöneticilerin örgütlenmeyle ilgili görüşlerine bakıldığı zaman ortalamalarında çok büyük bir farklılık görülmemektedir. Diğer taraftan her boyutta sınıf öğretmenlerinin yöneticilere göre sendikalaşmayla ilgili görüşlerinin ortalaması matematiksel olarak daha yüksektir.

Tablo 8’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleri ve yöneticilerin öğretmenlerin örgütlenmesine ilişkin görüşleri genel olarak anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Alt boyutlara baktığımızda ise sendika seçimini etkileyen faktörler ile sendikalardan beklentilere ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerinin $p \leq .05$ düzeyinde farklılaştığı görülmektedir.

Tablo 8.
Öğretmen ve Yöneticilerin Örgütlenmeyle İlgili Görüşlerinin Görev Özellikleri Açısından Tek Faktörlü Varyans Analiziyle Karşılaştırılması

Boyutlar	Görevi	N	\bar{x}	S	Sd	F	p
Genel boyut	Sınıf öğretmeni	286	3.87	.54	1, 343	3.68	.06
	Yönetici	59	3.72	.56			
	Toplam	345	3.85	.55			
Öğretmenlerin örgütlenme nedenleri	Sınıf öğretmeni	286	3.94	.82	1, 343	3.10	.08
	Yönetici	59	3.73	.96			
	Toplam	345	3.91	.84			
Öğretmenlerin sendika seçimini etkileyen faktörler	Sınıf öğretmeni	286	4.58	.55	1, 343	4.96	.03
	Yönetici	59	4.39	.64			
	Toplam	345	4.54	.57			
Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri	Sınıf öğretmeni	286	3.54	.83	1, 343	.01	.94
	Yönetici	59	3.53	.71			
	Toplam	345	3.54	.81			
Öğretmenlerin sendikalardan beklentileri	Sınıf öğretmeni	286	4.02	.66	1, 343	5.94	.02
	Yönetici	59	3.80	.58			
	Toplam	345	3.99	.65			

Sınıf öğretmenleri ve yöneticilerin, öğretmenlerin örgütlenmeyle ilgili görüşlerinin mezun oldukları eğitim düzeylerine göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular Tablo 9'da verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 40'ı Eğitim Enstitüsü mezunu, 56'sı ön lisans mezunu ve 249'u da lisans mezunudur. Örgütlenmeme nedenleri dışındaki bütün alt boyutlar ve genel boyutta lisans derecesine sahip öğretmen ve yöneticilerin ortalamaları diğerlerine göre daha yüksektir.

Tablo 9.
Sınıf Öğretmeni ve Yöneticilerin Örgütlenmeyle İlgili Görüşlerinin Mezun Oldukları Eğitim Seviyesi Açısından Tek Faktörlü Varyans Analiziyle Karşılaştırılması

Boyutlar	Mezun oldukları eğitim seviyesi	N	\bar{x}	S	Sd	F	p
Genel boyut	Eğitim enst.	40	3.62	.60	2,342	4.05	.02
	Ön lisans	56	3.84	.51			
	Lisans	249	3.88	.54			
	Toplam	345	3.85	.55			
Öğretmenlerin örgütlenme nedenleri	Eğitim enst.	40	3.36	1.04	2,342	13.29	.00
	Ön lisans	56	3.73	.83			
	Lisans	249	4.03	.77			
	Toplam	345	3.91	.84			
Öğretmenlerin sendika seçimini etkileyen faktörler	Eğitim enst.	40	4.56	.45	2,342	1.07	.34
	Ön lisans	56	4.44	.60			
	Lisans	249	4.57	.58			
	Toplam	345	4.54	.57			
Öğretmenlerin örgütlenmeme nedenleri	Eğitim enst.	40	3.35	.65	2,342	3.46	.03
	Ön lisans	56	3.77	.50			
	Lisans	249	3.52	.88			
	Toplam	345	3.54	.81			
Öğretmenlerin sendikalardan beklentiler	Eğitim enst.	40	3.69	.61	2,342	4.88	.01
	Ön lisans	56	4.03	.50			
	Lisans	249	4.02	.68			
	Toplam	345	3.99	.65			

Sonuç ve Tartışma

Uşak ili ve ilçelerinde görev yapan sınıf öğretmeni ve yöneticilerin öğretmenlerin mesleki örgütlenmesine ilişkin görüşlerinin incelenmesinden elde edilen bulgular, daha önce yapılmış benzer bilimsel çalışmalarla da uyuştuğunu gözlemlenmektedir. Boyacı'nın (1994) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin çoğunluğunun (%87) örgütlenmeden yana olduğu, ancak örgütlü öğretmen oranının az (%33.2) olduğu görülmektedir. Aynı şekilde Tok'un (1996) yapmış olduğu çalışmada da örgütlü öğretmen oranının %39 olduğu görülmüştür. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre ise Türkiye'de çalışan öğretmenlerin %47.9'u, Uşak'ta ise %58.6'sı mesleki bir örgüte üyedir. Araştırmada Sendikalar Kanunu'nun mesleki örgütlenmeyi etkileyip etkilemediği sorulmuş ve araştırmaya katılanların %74.2'si etkilediğini belirtmiştir. Bu noktadan hareketle, örgütlenme oranlarındaki artışı göz önüne alırsak; Kamu Çalışanları Sendikaları Kanununun etkisiyle öğretmenlerin mesleki örgütlenmelerinin olumlu yönde etkilendiğini söyleyebiliriz. Ayrıca yeni mezun ve daha çok lisans derecesine sahip sınıf öğretmeni ve yöneticilerin sendikalaşma ve örgütlenmeyle ilgili görüşlerinin daha yüksek ve olumlu çıktığı görülmüş, fakat eski mezun ve kıdemleri yüksek olan sınıf öğretmeni ve yöneticilerin sendikalaşmaya yönelik daha olumsuz bir tutum içinde oldukları sonucuna varılmıştır.

Boyacı (1994) kadın öğretmenlerin örgütlenmeye yeterli ilgiyi göstermediklerini, erkek öğretmenlerin örgütlenme oranı %47 iken, bu oranın kadınlarda %22'de kaldığını tespit etmiştir. Bu araştırmanın bulgularına göre, her ne kadar örgütlenmeyle ilgili görüşlerde cinsiyete göre anlamlı bir fark görülme de, araştırmaya katılan kadınların %61.2'si mesleki örgütlere üye değildir. Erkek öğretmen ve yöneticilerin sendikalara ilgisi daha fazladır. Bununla beraber Boyacı (1994) tarafından yapılan çalışmada da belirtildiği gibi öğretmenlerin örgütlerine ve yöneticilerine güvenleri oldukça düşük olup, öğretmen örgütlerinin mesleki sorunları çözeceğine olan inançları çok yüksek değildir. Bu bulgular yanında, geçmiş dönemlerde öğretmenlerin örgütlenmesi konusunda yaşanan olumsuzluklar ve öğretmen örgütleri arasında yaşanan çatışmalar ve dayanışma eksikliği de öğretmenlerin görüşlerini olumsuz etkileyebilir. Tok (1996) benzer bulgulara ulaşırken, siyasi bölünmüşlüğü ve sendikaların rant kapısı haline getirilmesinin ve yasal olarak öğretmenlere örgütlenme hakkı tanınmamasının da öğretmen örgütlenmesini engellediğini belirlemiştir. Günümüzde ise yasal anlamda sendikalaşmayla ilgili yasal engellerin kaldırılmış olmasına karşın, örgütlenme düzeyinin hâlâ oldukça düşük kaldığı görülmektedir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler; öğretmen örgütlerinin siyasi olarak bölünmüşlüğü, siyasal iktidarların kendisine yakın bir sendikayı kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı etmesi, öğretmen örgütlerinin siyasi düşüncelere göre ayrışması ve ülke sorunlarına sahip çıkma konusunda ortak bir irade de birleşmemesini öğretmen örgütlenmesini engelleyen en önemli faktörler olarak görmektedir. Ancak öğretmen ve yöneticilerin sendikalara bakış açıları da siyasidir. Sendika seçimini etkileyen faktörler sorulduğunda, 4.27 ortalamayla mesleki örgütün siyasi düşüncesine göre ve 4.22 ortalamayla mesleki örgütün siyasi iktidara yakınlığına göre sendika seçimi yapıldığı ifade edilmiştir. Öğretmen ve yöneticilerin en önemli örgütlenme nedeni ise özlük haklarında kazanımlar elde etmektir. Öğretmen ve yöneticilerin mesleki örgütlerden en fazla beklentileri eğitimle ilgili kararlarda söz sahibi olması, gelişmeye ve değişmeye açık olması ve bireysel hukuk mücadelelerinde kendilerine destek olmasıdır.

Kıdem yıllarına göre bakıldığında kıdem yılı arttıkça örgütlenmeye karşı daha olumsuz tutumların ortaya çıktığı görülmektedir. Bunun en büyük nedeni olarak geçmişte yaşanan sendika ve dernek deneyimlerinde olumsuzlukların, geçmiş dönemde yaşanan siyasi olumsuzlukların ve olaylar yüzünden yaşanan sıkıntıların etkisi olabileceği görülmektedir. Sınıf öğretmenleri yöneticilere göre sendikalara daha olumlu bakmaktadırlar. Sınıf öğretmenleri sendika seçerlerken ve sendikalardan beklentileri hususunda yöneticilerden farklı düşünmektedirler. Lisans mezunu öğretmenlerin, eğitim enstitüsü ve ön lisans mezunu öğretmenlere göre sendikalara ilişkin görüşleri daha olumludur. Lisans mezunu öğretmenler üye olacakları veya oldukları mesleki örgütleri daha fazla sorgulamaktadır ve daha fazla beklentilere sahiptirler.

Öğretmenlerin tüm boyutlarda vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, genel olarak şu anki öğretmen örgütlenmesini, bir meslek örgütü olmaktan çok hak arama noktasında ve birtakım işlerinde yardımcı olunması noktasında önemli görmektedirler. Bu durum mevcut eğitim sendikalarının henüz tam olarak bir meslek örgütü olarak algılanmadığını göstermektedir. Eğitim Sendikalarının üyelerine baktığımızda sadece öğretmenleri değil, şoför, hizmetli, memur, aşçı, odacı, kapıcı, kaloriferci vb. ne kadar eğitim çalışanı varsa üye yaptıklarını görmekteyiz. Bu sendikalar birer öğretmen meslek örgütü olarak işlev görmemektedir. Oysa çeşitli ülkelerde mesleki örgütlere baktığımız zaman sadece hak arama aracı olarak değil; o mesleğin ilke ve kurallarını koyan, üyelerine ceza ve ödüller veren, kimlerin nasıl ve ne öğretmeni olacağını belirleyen bir meslek kuruluşu olarak işlevlerini yerine getirdikleri görülmektedir. Ne yazık ki, eğitim sendikalarının henüz mesleki bir örgüt statüsüne ulaşamadığını görüyoruz. Öğretmenler de bu

durumdan yakınmakla birlikte, üye oldukları sendikaları bir meslek örgütüne dönüştürmek için bir çaba harcamamaktadırlar.

Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin ve öğretmenlerin özlük haklarının gelişimi açısından öğretmen örgütlenmesinin bir meslek örgütlenmesine dönüştürülmesi gerekmektedir. Meslek örgütlerinin siyasi düşüncelerinin olması anlaşılabilir bir olgudur. Ancak, eğitim sendikalarının bir öğretmenlik meslek örgütünden daha çok bir siyasi yapılanma olarak algılanmaları öğretmelerin örgütlenmesi önünde önemli bir engel oluşturmaktadır. Bu nedenle, yalnızca öğretmenlerin üye olduğu bir meslek örgütlenmesine gidilmesi; gelişmeye ve değişmeye açık, demokratik, siyasi iktidarlara göre değil üyelerinin taleplerine ve beklentilerine göre yönetilen, eğitimle ilgili kararlarda söz sahibi, özlük haklarında daha fazla kazanımlar elde etmek için mücadele eden, eğitim sisteminin sorunlarına çözüm bulmak için fikir ve proje üreten bir yapılanma gerekmektedir.

Kaynakça / References

- Açıkalın, A. (1994). *Çağdaş örgütlerde insan kaynağının yönetimi*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Arseven, A. (1994). *Alan araştırma yöntemi*, Ankara: Gül Yayınevi.
- Aslan, B. (1990). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Bascia, N. (2000). The other side of the equation: Professional development and the organizational capacity of teacher unions. *Educational Policy*, 14(3), 385-404.
- Boyacı, H. (1994). *Öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilgilerinin düzeyi ve bu ilgi düzeyinin etkenleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bursalıoğlu, Z. (1991). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyükkaragöz, S. ve Kesici, Ş. (1998). Eğitimde öğretmenin rolü ve öğretmen tutumlarının öğrenci davranışları üzerindeki etkileri. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 137.
- ÇSGB. (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı) http://www.calisma.gov.tr/CGM/4688_istatistik_2006.htm
- Jessup, K. D. (1978). Teacher unionization: A reassessment of rank and file motivations. *Sociology of Education*, 51, 44-55.
- Hoxby, C. (1996). How teachers' unions affect education production. *Quarterly Journal of Economics*, 111(4), 671-718.

- Loveless, T. (Ed.), (2000). *Conflicting missions? Teachers unions and educational reform*. Washington, DC: Brookings Institution,
- MEB, (2009). *Türkiye eğitim istatistikleri 2008–2009*, Ankara: MEB.
- Orhan, A. (1999). *Cumhuriyet dönemi öğretmen örgütlenmesi ve hukuki dayanakları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sarpkaya, R. (2005). Öğretmenlerin sendikalara üye olma durumlarını etkileyen etmenlerin profili. *Mülkiye Dergisi*, 29, 247, 109-127.
- Tezcan, M. (1988). *Eğitim sosyolojisi*, Ankara: Bilim Yayınları.
- Tok, T. N. (1996). *Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yokuş, F. (2000). *Memur ve işçi sendikacılığına genel bakış*, Ankara: Türk Büro-Sen Yayınları.

İletişim/Correspondence:

Özgür Baysal
Malkoçoğlu İlköğretim Okulu Müdürü
Uşak

Doç. Dr. Cemil Yücel
Uşak Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü
Uşak
e-mail: cemilyucel@usak.edu.tr

Doç. Dr. Lütfullah Türkmen
Uşak Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü
Uşak

Received: 20/01/2008
First revision received: 27/12/2008
Second revision received: 23/01/2010
Third revision received: 17/04/2010
Accepted: 25/07/2010

Ek 1.

II.BÖLÜM

Bu bölümde sınıf öğretmenlerinin mesleki örgütlenme tutumları ile ilgili önermelere yer verilmiştir. Önermelere ne kadar katıldığınızı “Hiç Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Fikrim Yok”, “Katılıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” derecelerinden yalnızca birine (x) işareti koyarak belirtiniz.

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN VE YÖNETİCİLERİN MESLEKİ ÖRGÜTLENME TUTUMLARI İLE İLGİLİ ÖNERMELER		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
SENDİKALARA ÜYE OLMA NEDENLERİ						
1.	Özlük haklarında kazanımlar elde etmek için örgütlenmelidir.					
2.	Demokratik toplum olabilmek için örgütlenmelidir.					
3.	Eğitim sisteminin sorunlarına çözüm bulmada söz sahibi olmak için örgütlenmelidir.					
4.	Yardıma ihtiyaç duyan meslektaşlarına yardım edebilmek için örgütlenmelidir.					
5.	Haklarının savunulması için örgütlenmelidir.					
ÜYE OLMAMA GEREKÇELERİ						
6.	Mevcut öğretmen örgütlerinin samimi olmadıkları için					
7.	Demokratik bir öğretmen örgütü bulunmadığı için					
8.	Öğretmen örgütleri siyasi fikirlere göre ayrıldığı için					
9.	Öğretmen örgütleri kendi içinde bir sendika ağalığı oluşturduğu için.					
10.	Öğretmen örgütleri ülkenin eğitim meseleleri konusunda yeterince fikir ve proje üretmediği için.					

Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Örgütlenmesi

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN VE YÖNETİCİLERİN MESLEKİ ÖRGÜTLENME TUTUMLARI İLE İLGİLİ ÖNERMELER		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
11.	Öğretmen örgütleri çıkar gruplarının elinde olduğu için					
12.	Öğretmenler sendikalarda yeterince söz sahibi olmadıkları için					
13.	Öğretmen örgütleri üyelerinin maaşlarından yaptığı kesintiden başka bir şeyle ilgilenmedikleri için.					
14.	Öğretmenlik kutsal bir meslektir, örgütlenmeden de özlük haklarının sağlanması gerektiği için.					
15.	Öğretmen örgütlerinin ülkenin eğitim sorunları hakkında vermiş olduğu tepkiler yetersiz olduğu için.					
16.	Öğretmen örgütleri ülke meselelerine sahip çıkmada ortak bir iradede birleşemediği için.					
17.	Öğretmen örgütleri siyasi olarak bölündüğünden, her gelen iktidar kendisine yakın bir sendikayı kullanarak eğitim çalışanlarının haklarını göz ardı ettiği için.					
18.	Öğretmen örgütlerinin yöneticileri sendikacılığı bir hak arama mücadelesi yeri olarak değil de, bir rant kapısı olarak gördükleri için.					
19.	Öğretmen örgütlerinin yöneticileri üyelerini sadece üye etme aşamasında tanımaktadırlar, daha sonra ne arayıp nede fikir alma bazında gerekli diyalogu kurmadıkları için.					
20.	Öğretmen örgütleri eğitimle ilgili bir düzenleme önerirken, bilimsel verilerin sonuçlarından çok kendi siyasi görüşlerine göre önerdikleri için.					

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN VE YÖNETİCİLERİN MESLEKİ ÖRGÜTLENME TUTUMLARI İLE İLGİLİ ÖNERMELER		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
SENDİKA SEÇİMİNİ ETKİLİYEN FAKTÖRLER						
21.	Öğretmen örgütünün siyasi düşüncesine göre.					
22.	Öğretmen örgütünün çalışmalarına göre.					
23.	Öğretmen örgütünün siyasi iktidara yakınlığına göre.					
24.	Öğretmen örgütünün üyeleri arasında yardımlaşmasına göre.					
25.	Öğretmen örgütünün üye sayısına göre.					
BEKLENTİLER						
26.	Öğretmen örgütleri tüm üyelerinin katılımını sağlayan demokratik bir açılım sağlamalıdır.					
27.	Öğretmen örgütleri üyelerini sosyal ve kültürel yönden eğitmelidir.					
28.	Öğretmen örgütleri eğitimle ilgili kararlarda söz sahibi olmalıdır.					
29.	Öğretmen örgütleri eğitim çalışanlarını bilgilendirmeye yönelik yeterli düzeyde yayın yapmaktadır.					
30.	Öğretmen örgütleri sadece kendi üyelerinin değil de tüm eğitim çalışanlarının sorunlarına çözüm bulma konusunda mücadele etmektedirler.					
31.	Öğretmen örgütleri üyeleri arasında birlik ve bütünlüğü sağlamaya yönelik aktiviteler yapmalıdır.					
32.	Öğretmen örgütleri bilime katkı sağlamak amacıyla seminer, panel, sempozyum vb düzenlemelidir.					
33.	Öğretmen örgütleri her zaman gelişmeye ve değişmeye açık olmalıdır.					
34.	Öğretmen örgütleri üyelerinin bireysel hukuk mücadelelerinde onlara yeterli desteği sağlamalıdır.					
35.	Öğretmen örgütleri üyelerinin psikolojik yönden rahatlamaları için üyelerine yönelik çeşitli tatil ve gezi alternatifleri sunmalıdır.					